

FORSVARSMINISTERIET

**Forslag til lov om ændring af
lov nr. 122 af 27. februar 2001
om forsvarets formål, opgaver og organisation**

§ 1

I lov om forsvarets formål, opgaver og organisation mv. foretages følgende ændring:

1. § 5 affattes således:

”§ 5. Forsvaret skal kunne deltage i tillidsskabende og stabilitetsfremmende opgaver samt dialog og samarbejde på det forsvarsmæssige område med lande i og uden for NATO i såvel Danmarks nærområde som globalt.”

2. I § 7 indsættes som *stk. 2*:

”Stk. 2. Forsvarsministeren har det overordnede koordinerende ansvar for søredningstjenesten i danske farvande.”

3. § 12, *stk. 2*, affattes således:

”Stk. 2. Forsvarschefen kan efter bemyndigelse fra forsvarsministeren delegerede dele af sin kommando over militære styrker m.v., der indsættes til løsning af opgaver i NATO-regi, jf. § 3, til NATO's øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker.”

4. § 12, *stk. 3*, ophæves.

5. I § 13 indsættes som *stk. 3*.

” Stk. 3. Ved Forsvarets Efterretningstjenestes indhentning rettet mod forhold i udlandet kan tjenesten medtage oplysninger om danske statsborgere samt personer, der opholder sig i Danmark, når oplysningerne er relateret

til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet.”

6. I § 13 indsættes som *stk. 4*.

”*Stk. 4*. Forsvarets Efterretningstjeneste kan videregive oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste i det omfang, videregivelsen kan have betydning for varetagelse af tjenesternes opgaver.”

7. I § 18, *stk. 1*, ændres ”§114, *stk. 2*.” til ”§114d”.

8. § 20, ophæves.

§ 2

Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

<i>1. Indledning</i>	3
<i>2. Forsvarets opgaver</i>	5
<i>3. Forsvarets organisation</i>	6
<i>4. Forsvarets Efterretningstjeneste</i>	7
<i>5. Andre Bestemmelser</i>	18
<i>6. Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.</i>	18
<i>7. Diverse</i>	19
<i>8. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser</i>	20

1. Indledning

Siden terrorangrebene i USA den 11. september 2001 har der bestået et generelt forhøjet trusselsniveau i den vestlige verden og i forhold til vestlige interesser. Terrorhandlinger på Bali i 2003, i Madrid i 2004 og i London i 2005 vidner herom.

Siden 11. september 2001 har regeringen iværksat en række initiativer med henblik på forebyggelse, afværgelse og efterforskning af terrorisme, herunder er der bevilget ressourcer med det formål at styrke efterretningstjenesterne.

For Forsvarets Efterretningstjeneste har dette medført, at tjenesten har fået tilført øgede ressourcer, der bl.a. er anvendt til anlæg og materiel til indhentning af oplysninger fra nye geografiske områder og nye typer af kommunikation. Der er samtidig gennemført en udvidelse og reorganisering af tjenestens analysefunktioner. Forsvarets Efterretningstjenestes øgede kapacitet til indhentning på terrorområdet og den større analysekapacitet er omsat i en stigende rapportering på terrorområdet og en øget informationsudveksling med Politiets Efterretningstjeneste og med udenlandske samarbejdspartnere.

I lyset af hændelserne i London i sommeren 2005 fandt regeringen anledning til at foretage en samlet gennemgang og vurdering af det danske samfunds indsats og beredskab over for terrorhandlinger. Regeringen nedsatte til det formål en tværministeriel arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse, der tillige fik til opgave at overveje behovet for yderligere initiativer.

Arbejdsgruppen offentliggjorde sine anbefalinger den 3. november 2005.

Som opfølgning på arbejdsgruppens anbefalinger offentliggjorde regeringen den 16. november 2005 sin handlingsplan for terrorbekæmpelse. Det fremgår bl.a. heraf, at forsvarsloven bør ændres.

Med denne anledning som udgangspunkt, er det fundet hensigtsmæssigt samtidigt at foretage en række mindre justeringer af forsvarsloven. Justeringerne relaterer sig til forsvarets opgaver og organisation og foretages, som konsekvens af regeringens aftale med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne om forsvarets ordning 2005 – 2009 (herefter forsvarsforliget).

1.2. Den tværministerielle arbejdsgruppes rapport og regerings handlingsplan for terrorbekæmpelse.

Den tværministerielle arbejdsgruppe offentliggjorde den 3. november 2005 rapporten "Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror". Rapporten indeholder 49 anbefalinger, som efter arbejdsgruppens opfattelse er egnet til at styrke indsatsen og beredskabet mod terror.

På baggrund af arbejdsgruppens anbefalinger fremlagde regeringen den 16. november 2005 en handlingsplan for terrorbekæmpelse, som indeholder en række initiativer med henblik på at styrke det danske samfunds indsats og beredskab mod terror. I handlingsplanen er angivet, hvordan regeringen vil arbejde videre med hver enkelt af arbejdsgruppens anbefalinger.

Det foreliggende lovforslag er et led i udmøntningen af regerings handlingsplan og indgår sammen med lovforslag fra bl.a. justitsministeren og ministeren for videnskab, teknologi og udvikling i regeringens antiterrorlovpakke.

1.3 Lovforslagets nærmere indhold

Lovforslaget er en udmøntning af regerings handlingsplan, nærmere bestemt anbefaling 2 og 3.

Som anbefaling 2 vil regeringen søge tilvejebragt udtrykkelig hjemmel i forsvarsloven til, at Forsvarets Efterretningstjenestes efterretningsindhentning rettet mod forhold i udlandet også kan medtage oplysninger om personer, som er danske statsborgere eller som opholder sig i Danmark.

Som anbefaling 3 vil regeringen søge tilvejebragt et særligt lovgrundlag for efterretningstjenesternes udveksling af oplysninger, når videregivelsen kan have betydning for varetagelsen af tjenesternes opgaver.

Det bør således være adgang til, at personoplysninger, herunder oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark kan udveksles mellem Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste uden den pågældende persons samtykke og uden en konkret vurdering af hver enkelt oplysningens betydning.

Lovforslaget indeholder derfor to nye bestemmelser i forsvarslovens § 13, stk. 3 og stk. 4 vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste. § 13, stk. 3 har til formål at skabe udtrykkelig hjemmel til, at Forsvarets Efterretningstjenestes efterretningsindhentning rettet mod forhold i udlandet også kan medtage oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark, når oplysningerne er relateret til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet. § 13, stk. 4 skaber grundlag for, at Forsvarets Efterretningstjeneste kan videregive fortrolige oplysninger og personoplysninger til Politiets Efterretningstjeneste.

Der henvises til punkt 4 nedenfor.

Lovforslaget indeholder herudover mindre justeringer af forsvarsloven. Justeringerne relaterer sig til forsvarets opgaver og organisation og foretages, som konsekvens af regeringens aftale med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne om forsvarets ordning 2005 – 2009.

Der henvises til punkt 2 og 3 nedenfor.

2. Forsvarets opgaver

I henhold til forsvarsforliget skal forsvaret styrke kapaciteten på to centrale områder: 1) Internationale deployerbare militære kapaciteter og 2) Totalforsvaret, herunder evnen til at imødegå terrorhandlinger og deres virkninger.

Med forsvarsforliget er der skabt forudsætninger for, at forsvaret hurtigt og fleksibelt kan opstille og udsende styrker i internationale operationer samt opretholde og udsende kapaciteter svarende til ca. 2000 soldater. Den sikkerhedspolitiske vægt i forsvarsforliget er rettet mod at kunne imødegå truslerne, der hvor de opstår, hvad enten det er inden for eller uden for landets grænser. Forsvaret skal derfor være fokuseret på dels sammen med øvrige komponenter at styrke totalforsvaret af Danmark, dels at kunne deltage i internationale operationer.

Med det nye trusselsbilledes uforudsigelighed, kan det danske forsvar ikke længere indrettes efter et veldefineret billede. Forsvaret skal fremover indrettes efter en kapacitetsbaseret tilgang, således at en bred vifte af kapaci-

teter kan stilles til rådighed i situationer, hvor dansk sikkerhed eller danske interesser direkte eller indirekte er truet eller berørt, eller hvor dansk ansvar i det internationale samarbejde tilsiger det. Truslernes uforudsigelige karakter stiller krav om øget vægt på indsatsberedskab og evnen til at kunne indsætte kapaciteter, hvor der opstår behov, hvad enten der er tale om en humanitær indsats, fredsstøttende operationer, fredsskabende operationer eller katastrofesituationer i og uden for Danmark.

Med det ændrede trusselsbillede og de ændrede sikkerhedspolitisk vilkår, herunder i særdeleshed udvidelsen af både NATO og EU er fokus ikke længere rettet med særlig vægt på de central- og østeuropæiske lande. Nutidens trusler mod Danmark og danske interesser udspringer globalt. Som forsvarrets deltagelse i stabilitetsfremmende internationale operationer i de senere år og i dag vidner om, skal forsvarret som sikkerhedspolitisk instrument være i stand til i en multinational ramme at rette fokus globalt og løse problemerne, der hvor de opstår. Som en konsekvens af denne udvikling, vil det være mere retvisende, at det af forsvarsloven fremgår, at forsvarret skal deltage i opgaver samt indgå i dialog og samarbejde på det forsvarsmæssige område med lande i og uden for NATO i såvel Danmarks nærområde som globalt. Med dette som begrundelse er der fundet anledning til at ændre lovens § 5.

Som følge af rigsrevisionens beretning 5/02 om søredningstjenestens effektivitet er det mellem Statsministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet og Forsvarsministeriet besluttet at skabe klare ansvarsforhold i relation til søredningstjenesten i Danmark. Det er besluttet, at det overordnede koordinerende ansvar for søredningstjenesten i danske farvande påhviler forsvarsministeren. Med dette som begrundelse er der fundet anledning til at ændre lovens § 7.

Hvor betegnelsen Danmark er anvendt i loven med tilhørende bemærkninger menes der Kongeriget Danmark.

3. Forsvarets organisation

For Danmark er NATO det centrale forum for solidarisk og forpligtende sikkerheds- og forsvarspolitisk samarbejde. Det kollektive forsvar forbliver forankret i NATO, som også fremover skal være ramme for det transatlantiske partnerskab, hvorved nye trusler kan imødegås, og Europas sikkerhed

kan garanteres. Danmark skal fortsat kunne yde troværdige bidrag til NATO, herunder til NATO's Response Force.

Der er imidlertid sket ændringer i NATO's organisation, som medfører et behov for justering af forsvarsloven. Således er der ikke længere en øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker i Atlantområdet (SACLANT), da denne kommando er overtaget af den øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker i Europa (SACEUR). Af hensyn til en lovtekstmæssig sikring af evt. fremtidige organisationsændringer i NATO er det fundet hensigtsmæssigt at ændre lovens bestemmelser, så der alene henvises til "NATO's øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker"

Den forsvars- og sikkerhedspolitiske virkelighed har medført ændringer i det organisatoriske forhold til NATO, idet den beredskabsmæssige foranstaltning i forsvarslovens §12, stk. 3 om, at danske styrker hurtigt kunne indsættes i NATO-sammenhæng ved et angreb i det regionale område, blev afskaffet den 1. januar 2005. Den beredskabsmæssige foranstaltning bestod i, at Chefen for Forsvarets Operative Styrker, som var organisatorisk indplaceret i både den nationale struktur og i NATO's struktur, kunne bemyndiges til føre kommando over de nationale styrker, indtil en folketingsbeslutning tillod, at forsvarschefen, efter bemyndigelse af forsvarsministeren, kunne delegerede dele af sin kommando over militære styrker m.v. til NATO's øverstkommanderende. Med nedlæggelse af stillingen som Chefen for Forsvarets Operative Styrker følger, at lovens § 12 stk. 3 udgår.

4. Forsvarets Efterretningstjeneste

4.1. Oplysninger om danske statsborgere samt personer, der opholder sig i Danmark.

4.1.1. Indledning

Med Forsvarets Efterretningstjenestes øgede fokus på terrorisme og anden grænseoverskridende kriminalitet sker det, at Forsvarets Efterretningstjeneste som led i sin almindelige virksomhed rettet mod forhold i udlandet kommer i besiddelse af oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark eller oplysninger med en dansk vinkel i øvrigt. Sådanne oplysninger kan have betydning for vurderingen af terrortruslen,

herunder i særdeleshed for politiets evne til at imødegå terrorhandlinger og anden samfundstruende kriminalitet på dansk jord.

Spørgsmål om videregivelse af oplysninger mellem efterretningstjenesterne er reguleret af de generelle regler i forvaltningsloven, idet persondataloven ikke finder anvendelse på tjenesternes indsamling og videregivelse af personoplysninger.

4.1.2. Den tværministerielle arbejdsgruppes anbefalinger og overvejelser

Det fremgår af den tværministerielle arbejdsgruppes rapport, at det med Forsvarets Efterretningstjenestes øgede fokus på terrorisme og anden grænseoverskridende kriminalitet hyppigere sker, at Forsvarets Efterretningstjeneste som led i sin virksomhed rettet mod forhold i udlandet modtager oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer. Arbejdsgruppen anfører, at sådanne oplysninger kan have afgørende betydning for politiets evne til at imødegå terrorhandlinger eller anden samfundstruende kriminalitet.

På den baggrund foreslår arbejdsgruppen som anbefaling 2, at der i forsvarsloven skabes udtrykkelig hjemmel til, at Forsvarets Efterretningstjenestes efterretningsindhentning rettet mod forhold i udlandet også kan medtage oplysninger om personer, som er hjemmehørende i Danmark.

Det fremgår endvidere af den tværministerielle arbejdsgruppes rapport, at videregivelse af oplysninger efter arbejdsgruppens opfattelse vanskeliggøres af den konkrete skønsmæssige vurdering, der i hvert enkelt tilfælde skal foretages i forbindelse med videregivelse af personoplysninger. Det anføres, at dette i særlig grad gør sig gældende i det konkrete efterretningsmæssige og operative samarbejde, hvor personoplysninger er hyppigt forekommende, og hvor en hurtig og effektiv videregivelse i særlig grad har betydning. Dette skal ifølge rapporten sammenholdes med, at efterretningsarbejde ofte har karakter af "at lægge et puslespil", hvor enkeltoplysninger ikke nødvendigvis har det belastende indhold, som en videregivelse isoleret set vil kræve, men hvor oplysningen, når den sammenkædes med andre oplysninger, kan være helt afgørende i sin betydning for det terrorforebyggende arbejde.

Endvidere gives der udtryk for, at det vil være en forudsætning for etablering af det center for antiterroranalyse, som der lægges op til i rapportens anbefaling nr. 1, at der sikres et andet og bedre lovgrundlag for udveksling

af oplysninger mellem tjenesterne. I den nævnte anbefaling foreslår arbejdsgruppen, at der i Politiets Efterretningstjeneste etableres et center for terroranalyse, der kan udarbejde vurderinger af trusler mod det danske samfund på det bredest tænkelige grundlag, og at medarbejdere fra de myndigheder, der er centrale for den samlede danske myndighedsindsats på terrorområdet, placeres sammen her.

På bl.a. den baggrund foreslår arbejdsgruppen som anbefaling nr. 3, at der tilvejebringes et særligt lovgrundlag for tjenesternes udveksling af oplysninger, når videregivelsen kan have betydning for varetagelsen af tjenesternes opgaver. Arbejdsgruppen anfører i den forbindelse, at der bør være adgang til, at oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer kan udveksles mellem Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste uden den pågældende persons samtykke og uden en konkret vurdering af hver enkelt oplysningens betydning, når det kan have betydning for varetagelse af tjenesternes opgaver.

4.1.3. Forvaltningsloven og anden lovgivning

Myndigheders adgang efter forvaltningsloven til at videregive oplysninger til andre myndigheder inden for den offentlige forvaltning afhænger af, i hvilket omfang der er tale om fortrolige oplysninger. Det er den myndighed, der vil videregive oplysninger, som skal afgøre, hvorvidt betingelserne for videregivelse er opfyldt i det konkrete tilfælde.

De relevante bestemmelser findes i forvaltningslovens kapitel 8 (§§ 27-32).

Oplysninger, som ikke er fortrolige, kan som udgangspunkt frit videregives.

Forvaltningslovens § 28 indeholder almindelige regler om forvaltningsmyndigheders adgang til at videregive *fortrolige* oplysninger til andre myndigheder. Bestemmelsen i § 28 bygger på en opdeling af de fortrolige oplysninger i oplysninger om enkeltpersoners *rent private forhold* og andre fortrolige oplysninger (*almindeligt fortrolige oplysninger*).

Karakteren af den fortrolige oplysning har betydning for, hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at oplysningen kan videregives til en anden myndighed. Almindeligt fortrolige oplysninger kan således videregives, når det må antages, at oplysningen vil være af væsentlig betydning for den modtagende myndigheds virksomhed eller for en afgørelse, som den pågældende myndighed skal træffe, jf. forvaltningslovens § 28, stk. 3. Oplysninger om

rent private forhold må derimod kun videregives til en anden forvaltningsmyndighed under de skærpede betingelser, som fremgår af forvaltningslovens § 28, stk. 2.

Efter forvaltningslovens § 32 gælder i øvrigt det generelle princip, at den, der virker inden for den offentlige forvaltning, ikke i den forbindelse må skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til en ny bestemmelse i retsplejelo-
vens § 110 a, stk. 1, som justitsministeren har fremsat, hvor der er en
nærmere gennemgang af forvaltningslovens kapitel 8 med særlig vægt på
forvaltningslovens § 28.

Lovgivningen indeholder – udover de almindelige regler i forvaltningsloven –
en række særlige regler om videregivelse af oplysninger mellem forvalt-
ningsmyndigheder. Disse regler kan ses som udtryk for, at der i de pågæl-
dende sammenhænge har foreligget væsentlige grunde til at fravige de
nævnte almindelige regler.

Af betydning for Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed er blandt
andet udlændingelovens § 45 a.

Efter bestemmelsen i § 45 a, stk. 1, kan Udlændingestyrelsen, Ministeriet for
Flygtninge, Indvandrere og Integration, Flygtningenævnet og statsamtene
uden udlændingens samtykke videregive oplysninger fra en sag omfattet af
udlændingeloven til politiets og forsvarets efterretningstjenester i det om-
fang, videregivelsen kan have betydning for tjenesternes varetagelse af sik-
kerhedsmæssige opgaver.

Det er endvidere i udlændingelovens § 45 a, stk. 2, fastsat, at tjenesterne
uden udlændingens samtykke kan videregive oplysninger om en udlænding til
Udlændingestyrelsen, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integrati-
on, Flygtningenævnet og statsamtene i det omfang, videregivelsen kan have
betydning for disse myndigheders behandling af en sag efter udlændingelo-
ven.

Endelig fremgår det af § 45 a, stk. 3, at efterretningstjenesterne uden ud-
lændingens samtykke indbyrdes kan udveksle oplysninger som nævnt i stk. 1
og 2.

4.1.4. Gældende rets betydning for udveksling af oplysninger mellem efterretningstjenesterne

I forhold til udveksling af oplysninger mellem politiets og forsvarrets efterretningstjenester vil der som følge af karakteren af de to tjenesters opgaver ofte være tale om fortrolige oplysninger. Det betyder, at det i almindelighed vil afhænge af forvaltningslovens § 28, om der kan ske videregivelse af de pågældende oplysninger.

Af gennemgangen under punkt 4.1.3. ovenfor følger, at der i den forbindelse skal foretages en sondring mellem almindeligt fortrolige oplysninger og oplysninger om rent private forhold, da betingelserne for videregivelse af de to kategorier af fortrolige oplysninger efter forvaltningslovens § 28 er forskellige. Bestemmelsen i § 28 vil imidlertid – både for almindeligt fortrolige oplysninger og for oplysninger om rent private forhold – i denne sammenhæng føre til, at der skal foretages en konkret vurdering af, med hvilken styrke hensynet til f.eks. bekæmpelse af terrorisme taler for, at oplysningerne videregives.

4.1.5. Forsvarsministeriets overvejelser

4.1.5.1. Udmøntning af anbefaling nr. 2

Åbne samfund som det danske er i en globaliseret verden sårbare overfor grænseoverskridende kriminalitet og transnational terrorisme, der blandt andet udnytter åbne grænser og moderne elektronisk kommunikationsudstyr.

Som det udtrykkeligt er fastsat i forsvarslovens § 13, stk. 2 er det Forsvarets Efterretningstjenestes opgave at indsamle, bearbejde og formidle informationer om forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed, herunder for danske militære enheder og andre som er udsendt til løsning af internationale opgaver. Tjenesten foretager således bl.a. en målrettet indhentning af oplysninger om forhold, der har betydning for erkendelse af direkte eller indirekte trusler mod danske sikkerhedsinteresser.

Indhentningen er bl.a. rettet mod terrorisme og våbenspredning, herunder transport og handel med konventionelle våben og spredning af materialer og teknologi til udvikling og produktion af masseødelæggelsesvåben, samt mod international organiseret kriminalitet i øvrigt, herunder i områder med udsendte danske styrker.

Med den stigende internationalisering og Forsvarets Efterretningstjenestes fokus på terrorisme og anden grænseoverskridende kriminalitet sker det, at Forsvarets Efterretningstjeneste som led i sin almindelige virksomhed rettet mod forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed, jf. § 13, stk. 2, modtager oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark eller oplysninger med en dansk vinkel i øvrigt.

Formuleringen "danske statsborgere og personer der opholder sig i Danmark" er i lovforslaget anvendt i stedet for "i Danmark hjemmehørende personer". Formuleringen omfatter følgende persongrupper:

- I) Danske statsborgere
- II) nordiske statsborgere og andre udlændinge med opholdstilladelse, hvis vedkommende er tilmeldt folkeregistret, samt
- III) asylansøgere med (kendt) ophold i Danmark i mere end 6 måneder.
- IV) Juridiske personer.
- V) Personer, der ikke tilhører ovenstående kategorier, men som opholder sig Danmark i kortere eller længere tid, eksempelvis turister eller asylansøgere, der opholder sig i Danmark i under 6 måneder.

Formålet med lovforslaget er således at skabe klarhed omkring det forhold, at Forsvarets Efterretningstjeneste i forbindelse med sin almindelige opgavevaretagelse rettet mod forhold i udlandet kan komme i besiddelse af oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark eller oplysninger, der i øvrigt har tilknytning til Danmark.

Denne omstændighed er ikke udtryk for en ændring af efterretningstjenestens opgaver, men en konsekvens af den globale udvikling og nutidens truselsbillede. Lovforslaget tydeliggør således, at Forsvarets Efterretningstjeneste ved løsning af sine i opgaver kan medtage oplysninger om danske statsborgere eller i øvrigt har tilknytning til Danmark, når oplysningerne fremkommer under indhentning rettet mod forhold i udlandet.

Eksempelvis kan en elektronisk efterretningsindhentning rettet mod telefonopkald mellem personer i udlandet efter en nærmere granskning føre frem til, at den ene person normalt er bosiddende i Danmark. Et andet eksempel kan være, at Forsvarets Efterretningstjeneste under en aflytning af et telefonnummer i udlandet, der f.eks. er kendt for at blive anvendt af militante ekstremister, bliver gjort bekendt med indholdet af en samtale med et telefonnummer i Danmark. Som et tredje eksempel kan nævnes, at en hjemme-

side i udlandet, der f.eks. indeholder trusler mod danske soldater i udlandet, viser sig at være hostet i Danmark eller på anden vis vedligeholdes eller bruges af personer bosiddende i Danmark.

Forholdet skal således ses i lyset af karakteren af de opgaver, som efterretningstjenesterne varetager, jf. lovens § 13, stk. 2, hvorefter Forsvarets Efterretningstjeneste bl.a. har til opgave at indsamle, bearbejde og formidle informationer om forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed.

For begge tjenester er der tale om varetagelse af opgaver af central sikkerhedsmæssig betydning, og af hensyn til afgørende offentlige interesser er det afgørende at oplysninger ikke går tabt.

Forsvarsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens synspunkt vedrørende Forsvarets Efterretningstjenestes behov for, at kunne medtage oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark, som tjenesten modtager som en del af indhentningen mod forhold i udlandet. Forsvarsministeriet skal dog bemærke, at ministeriet er af den opfattelse, at bestemmelsen bør indeholde en afgrænsning af hvilken type oplysninger, der konkret er tale om. Det er på den baggrund Forsvarsministeriets opfattelse, at bestemmelsen bør afgrænses til alene at vedrøre oplysninger, der er relateret til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet.

Forsvarsministeriet er endvidere af den opfattelse, at Forsvarets Efterretningstjenestes personregistrering bør underkastes Wamberg-udvalgets tilsyn. Forsvarsministeriet vil derfor tilpasse Wamberg-udvalgets kommissorium således, at udvalget fremover kan foretage det nødvendige tilsyn med Forsvarets Efterretningstjenestes personregistrering.

4.1.5.2. Udmøntning af anbefaling nr. 3

Forvaltningslovens regler om udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder bygger på generelle og principielle overvejelser om afvejningen af de forskellige hensyn, der gør sig gældende på området.

I den forbindelse skal der peges på, at den nærmere konkrete vurdering, som efter de nævnte almindelige regler i forvaltningsloven vil skulle foretages ved udveksling af fortrolige oplysninger mellem politiets og forsvarrets efterretningstjenester i almindelighed vil føre til, at de pågældende oplysninger lovligt kan videregives.

Dette hænger navnlig sammen med karakteren af de opgaver, som Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste varetager. Det fremgår af forsvarslovens § 13, at Forsvarets Efterretningstjeneste har til opgave at indsamle, bearbejde og formidle informationer i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed, herunder for danske enheder mv. i udlandet. Politiets Efterretningstjeneste har til opgave at overvåge, forebygge og modvirke foretagender og handlinger, som må antages at rumme en fare for rigets selvstændighed og sikkerhed samt den lovlige samfundsorden.

Der er for begge tjenesters vedkommende tale om varetagelse af opgaver af helt central sikkerhedsmæssig betydning, og der vil derfor i almindelighed være afgørende offentlige interesser, som taler for videregivelse af oplysninger, der har betydning for tjenesternes varetagelse af disse opgaver. Den tværministerielle arbejdsgruppe anfører i sin rapport, at en række forhold taler for, at efterretningstjenesterne – uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere konkret vurdering i forhold til den enkelte oplysning – bør have adgang til at udveksle oplysninger. Arbejdsgruppen har i den forbindelse bl.a. peget på de usikkerhedsmomenter og det tidsforbrug, som de gældende regler er forbundet med for efterretningstjenesterne.

I lovgivningen er der allerede i dag en række bestemmelser, som på særlige områder fraviger de generelle forvaltningsretlige regler, og som skaber mulighed for videregivelse og indhentelse af oplysninger, uden at der i det enkelte tilfælde skal indhentes samtykke eller foretages en konkret interesseafvejning. Det gælder bl.a. udlændingelovens § 45 a vedrørende efterretningstjenesternes adgang til oplysninger i udlændingesager. Det er således ikke usædvanligt, at der på givne områder er fundet at gøre sig så væsentlige hensyn gældende, at de generelle regler i forvaltningsloven i et vist omfang bør fraviges.

Forsvarsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens synspunkter om behovet for at efterretningstjenesterne kan udveksle oplysninger, når det kan have betydning for varetagelse af tjenesternes opgaver.

4.2. Lovforslagets indhold

4.2.1 Forslaget til § 13, stk. 3 i forsvarsloven

Det foreslås, at der i forsvarslovens § 13, stk. 3 skabes udtrykkelig hjemmel til, at Forsvarets Efterretningstjenestes efterretningsindhentning rettet

mod forhold i udlandet også kan medtage oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark.

Formålet med bestemmelsen er at skabe klarhed omkring det forhold, at Forsvarets Efterretningstjeneste, som følge af sin almindelige opgavevaretagelse rettet mod forhold i udlandet, kan komme i besiddelse af oplysninger om danske statsborgere og personer der opholder sig i Danmark, eller oplysninger, der i øvrigt har en dansk vinkel.

Bestemmelsen skal i øvrigt ses i sammenhæng med, at der med nærværende lovforslag ligeledes søges tilvejebragt hjemmel til udveksling af oplysninger mellem Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere konkret vurdering i forhold til den enkelte oplysning, jf. nærmere nedenfor.

Det samlede ændringsforslag vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste er således en forudsætning for, at efterretningstjenesterne bliver bedre rustet til at forudse trusler mod Danmark.

Bestemmelsen omfatter personoplysninger om både danske og udenlandske statsborgere samt juridiske personer.

Det er ikke med lovforslaget hensigten at udvide Forsvarets Efterretningstjenestes opgaveportefølje til at rette fokus mod danske statsborgere eller personer, der opholder sig i Danmark.

Bestemmelsen kan alene anvendes, hvis oplysningerne, som Forsvarets Efterretningstjeneste kommer i besiddelse af, er relateret til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet.

Den foreslåede afgrænsning af bestemmelsen skal ses i lyset af, at anbefaling nr. 3 fra den tværministerielle arbejdsgruppe vedrører oplysninger relateret til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet.

Arbejdsgruppen anfører afgrænsningen i forlængelse af anbefaling nr. 3 om tjenesternes udveksling af oplysninger. Forsvarsministeriet er af den opfattelse, at en sådan afgrænsning kan give anledning til uklarhed om, hvilke oplysninger om danske statsborgere Forsvarets Efterretningstjeneste i øvrigt

kunne være i besiddelse af, men som de ikke kan videregive til Politiets Efterretningstjeneste med hjemmel i videregivelsesbestemmelsen, jf. nærmere nedenfor under 4.2.2. Forsvarsministeriet vurderer det derfor hensigtsmæssigt, at begrænsningen i stedet knyttes til bestemmelsen om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark. Der skabes herved klarhed omkring, hvilken type oplysninger Forsvarets Efterretningstjeneste kan være i besiddelse af og som en direkte følge heraf også en begrænsning af, hvilke oplysninger, der kan videregives til Politiets Efterretningstjeneste.

4.2.2. Forslaget til § 13, stk. 4 i forsvarsloven

Det foreslås, at der i forsvarsloven § 13, stk. 4 skabes hjemmel til, at Forsvarets Efterretningstjeneste – uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere, konkret vurdering i forhold til den enkelte oplysning – kan videregive oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste.

Udveksling af oplysninger kan ske elektronisk såvel som manuelt.

Med hensyn til videregivelse af oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste foreslås det i § 13, stk. 4, at Forsvarets Efterretningstjeneste kan videregive oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste i det omfang, videregivelsen kan have betydning for enten varetagelse af Forsvarets Efterretningstjenestes opgaver eller varetagelse af Politiets Efterretningstjenestes opgaver.

Bestemmelsen gør det muligt at udveksle oplysninger mellem Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste, uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere konkret vurdering i forhold til de pågældende oplysninger.

Det er dog en betingelse for, at der kan ske videregivelse af oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste, at videregivelsen enten kan have betydning for varetagelse af Forsvarets Efterretningstjenestes opgaver eller for varetagelse af Politiets Efterretningstjenestes opgaver.

Betingelsen skal ses i forlængelse af det almindelige princip i forvaltningslovens § 32, hvorefter den, der virker inden for den offentlige forvaltning, ikke må skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver.

Bestemmelsen i § 13, stk. 4 omfatter alle oplysninger. Det betyder, at der med hjemmel i bestemmelsen kan videregives både ikke-fortrolige og fortro-

lige oplysninger, herunder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold. Bestemmelsen omfatter tillige oplysninger om såvel enkeltpersoner og juridiske personer som andre oplysninger. Med hensyn til personoplysninger skal det bemærkes, at bestemmelsen giver mulighed for at videregive oplysninger om både danske og udenlandske statsborgere.

For så vidt angår Forsvarets Efterretningstjenestes oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark henvises der til den i § 13, stk. 3 anførte afgrænsning.

Om forholdet til anden lovgivning bemærkes, at bestemmelsen i § 13, stk. 4 bygger på, at spørgsmålet om, hvorvidt det er berettiget at videregive og indhente oplysninger i de tilfælde, der er omfattet af bestemmelsen, skal bedømmes efter § 13, stk. 4 og *ikke* efter de regler om videregivelse mv. i navnlig forvaltningslovens § 28.

Det bemærkes dog, at de særlige videregivelsesregler i udlændingelovens § 45 a, jf. omtalen heraf ovenfor under pkt. 4.1.3., forudsættes opretholdt. I de tilfælde, hvor der undtagelsesvis måtte være ansøgningssager hos tjenerne, vil bestemmelsen i § 13, stk. 4 endvidere ikke gå forud for forvaltningslovens § 29 om indhentelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold i ansøgningssager. Heller ikke forvaltningslovens § 30 der bl.a. indebærer begrænsninger i adgangen til at videregive oplysninger indhentet til brug for udarbejdelse af statistik eller videnskabelige undersøgelser fortrænges af § 13, stk. 4.

Oplysninger som Forsvarets Efterretningstjeneste modtager og behandler i forbindelse med indstillinger om sikkerhedsgodkendelse, er ikke efterretningsmæssige oplysninger, og vil som hidtil skulle behandles efter forvaltningsloven.

Formålet med bestemmelsen i § 13, stk. 4, er at skabe grundlag for, at Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste kan udveksle oplysninger, uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere konkret vurdering i forhold til den enkelte oplysning. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 110 a stk. 1, der ved det lovforslag, som justitsministeren samtidig har fremsat, foreslås indsat i retsplejeloven om videregivelse af oplysninger fra Politiets Efterretningstjeneste til Forsvarets Efterretningstjeneste.

Der kan efter bestemmelsen i § 13, stk. 4 ske videregivelse af oplysninger på den betingelse, at oplysningerne kan have betydning for varetagelse af tjenesternes opgaver. For så vidt angår Politiets Efterretningstjenestes opgaver sigtes til de opgaver, der er beskrevet ovenfor under punkt 4.1.5.2. og der henvises i øvrigt til bemærkningerne i lovforslaget til en ny bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 1, som justitsministeren har fremsat.

Bestemmelsen i § 13, stk. 4, vil – foruden af hensyn til varetagelse af Politiets Efterretningstjenestes opgaver – kunne anvendes som grundlag for videregivelse af oplysninger i det omfang, videregivelsen kan have betydning for Forsvarets Efterretningstjenestes opgaver. Der kan således forekomme tilfælde, hvor Forsvarets Efterretningstjeneste har behov for informationer fra Politiets Efterretningstjeneste til brug for varetagelsen af sine opgaver.

Hertil kommer, at bestemmelsen i stk. 4 må ses i sammenhæng med den bestemmelse, der ved det lovforslag, som justitsministeren samtidig har fremsat, foreslås indsat i retsplejeloven om videregivelse af oplysninger fra Politiets Efterretningstjeneste til Forsvarets Efterretningstjeneste. I lyset af bestemmelsens formål – at tilvejebringe et hensigtsmæssigt retsgrundlag for et tæt og løbende samarbejde mellem de to tjenester – er det fundet mest hensigtsmæssigt, at bestemmelserne om den indbyrdes udveksling af oplysninger mellem tjenesterne så vidt muligt udformes i sammenhæng med hinanden.

Forsvarets Efterretningstjenestes registrering af personoplysninger bør underkastes Wamberg-udvalgets tilsyn. Forsvarsministeriet vil derfor tilpasse Wamberg-udvalgets kommissorium i samarbejde med udvalget, således at udvalget fremover kan foretage det nødvendige tilsyn med Forsvarets Efterretningstjenestes personregistrering.

5. Andre Bestemmelser

§ 18 ændres med henblik på at opdatere henvisningen til straffeloven.

§ 20 ophæves, da de midlertidige straffebestemmelser ikke længere er gældende.

6. Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

7. Diverse

7.1. Økonomiske og administrative konsekvenser af lovforslaget

Lovforslaget har ingen økonomiske konsekvenser.

7.2. Erhvervsmæssige, erhvervsøkonomiske og miljømæssige konsekvenser af lovforslaget og lovforslagets administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget forventes ikke at medføre erhvervsadministrative, erhvervsøkonomiske eller miljømæssige konsekvenser eller administrative konsekvenser for borgerne.

7.3. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7.4. Hørte myndigheder

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer: Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Københavns Byret, Præsidenten for retten i Århus, Præsidenten for retten i Odense, Præsidenten for retten i Ålborg, Præsidenten for retten i Roskilde, Den danske dommerforening, Domstolsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Advokatrådet, Institut for Menneskerettigheder, Landsforeningen af beskikkede advokater, Det Kriminalpræventive Råd, Dansk Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Statsansattes Kartel (StK), Hærens konstabel- og korporalforening (HKKF), StK Forsvar, Tjenestemænds og overenskomstansattes kartel (TOK), Centralforeningen for stampersonel (CS), Akademikernes centralorganisation, Hovedorganisationen af officerer i Danmark (HOD), Foreningen af forsvarrets auditørfuldmægtige, Statstjenestemændenes centralorganisation II (CO II), Forsvarets civil-etat (FCE), Foreningen af forsvarrets auditører, Foreningen af ingeniører i forsvarret, Forsvarsarbejdernes landsorganisation, Reserveofficersforeningen i Danmark, Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Justitsministeriet, Finansministeriet, Rigsombudet på Færøerne, Færøernes Landsstyre, Lagmandskontoret, Rigsombudsmanden i Grønland, Grønlands

Hjemmestyre, Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen, Forsvarets Efterretningstjeneste, Forsvarets Auditørkorps.

7.5. forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (forsvarslovens § 5)

Formålet med den ændrede ordlyd i § 5 er at opdatere forsvarrets fokusområder, som grundet udviklingen i den globale udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation ikke længere udelukkende relaterer sig til de central- og østeuropæiske lande, men nu til lande i og uden for NATO i såvel Danmarks nær-område som globalt.

Til nr. 2 (forsvarslovens § 7, stk. 2)

Bestemmelsen er ny og formålet er at fastslå, at det overordnede koordinerende ansvar for søredningstjenesten i danske farvande påhviler Forsvarsministeren.

Til nr. 3 (forsvarslovens § 12, stk. 1)

Bestemmelsen i stk. 1 er justeret, så den er i overensstemmelse med NATO's kommandostruktur og de gældende delegeringsbeføjelser. Af hensyn til en lovtekstmæssig sikring af evt. fremtidige organisationsændringer i NATO er det fundet hensigtsmæssigt at ændre lovens bestemmelser, så der alene henvises til "NATO's øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker"

Til nr. 4 (forsvarslovens § 12, stk. 3)

Bestemmelsen ophæves, idet den beredskabsmæssige foranstaltning er afskaffet den 1. januar 2005.

Til nr. 5 (forsvarslovens § 13, stk. 3)

Formålet med bestemmelsen er at skabe udtrykkelig hjemmel til, at Forsvarets Efterretningstjeneste kan modtage oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark, når oplysningerne vurderes at være relateret til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet. Der henvises til punkt 4.2. ovenfor.

Til nr. 6 (forsvarslovens § 13, stk. 4)

Formålet med bestemmelsen er at skabe grundlag for, at Forsvarets Efterretningstjeneste kan videregive oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste, uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere konkret vurdering i forhold til den enkelte oplysning.

Bestemmelsen omfatter både ikke-fortrolige og fortrolige oplysninger, herunder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold.

Videregivelse af oplysninger efter bestemmelsen i stk. 4 kan ske på den betingelse, at oplysningerne kan have betydning for varetagelse af Politiets Efterretningstjenestes opgaver eller Politiets Efterretningstjenestes opgaver. Der henvises til punkt 4.3. ovenfor.

Forsvarsministeriet har til hensigt at tilpasse Wamberg-udvalgets kommissorium således, at udvalget fremover kan foretage det nødvendige tilsyn med Forsvarets Efterretningstjenestes personregistrering.

Til nr. 7 (forsvarslovens § 18)

Bestemmelsen er ændret med henblik på at opdatere henvisningen til straffeloven.

Til nr. 8 (forsvarslovens § 20)

Bestemmelsen ophæves, da de midlertidige straffebestemmelser ikke længe er gyldige.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	§ 1
	I lov om forsvarets formål, opgaver og organisation mv. foretages følgende ændring:
	1. § 5 affattes således:
§ 5. Forsvaret skal kunne deltage i fremmende opgaver samt dialog og samarbejde på det forsvarsmæssige område med lande uden for NATO med særlig vægt på de central- og østeuropæiske lande.	"§ 5. Forsvaret skal kunne deltage i tillidsskabende og stabilitetsfremmende opgaver samt dialog og samarbejde på det forsvarsmæssige område med lande i og uden for NATO i såvel Danmarks nærområde som globalt."
	2. I § 7 indsættes som <i>stk. 2</i> :
	"Stk. 2. Forsvarsministeren har det overordnede koordinerende ansvar for søredningstjenesten i danske farvande."
§ 12, stk. 2. Forsvarschefen kan efter bemyndigelse fra forsvarsministeren delegere dele af sin kommando over militære styrker m.v., der indsættes til løsning af opgaver i NATO-regi, jf. § 3, til NATO's øverstkommanderende for Den Fælles Forsvarsstyrke i Europa (SACEUR) eller til NATO's øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker i Atlantområdet (SACLANT).	3. § 12, <i>stk. 2</i> , affattes således:
	"Stk. 2. Forsvarschefen kan efter bemyndigelse fra forsvarsministeren delegere dele af sin kommando over militære styrker m.v., der indsættes til løsning af opgaver i NATO-regi, jf. § 3, til NATO's øverstkommanderende for De Fælles Forsvarsstyrker."

	4. § 12, stk. 3, ophæves.
	5. I § 13 indsættes som <i>stk. 3</i> . " Stk. 3. Ved Forsvarets Efterretningstjenestes indhentning rettet mod forhold i udlandet kan tjenesten medtage oplysninger om danske statsborgere samt personer, der opholder sig i Danmark, når oplysningerne er relateret til terror, spredning af masseødelæggelsesvåben og anden grænseoverskridende kriminalitet."
	6. I § 13 indsættes som <i>stk. 4</i> . " <i>Stk. 4</i> . Forsvarets Efterretningstjeneste kan videregive oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste i det omfang, videregivelsen kan have betydning for varetagelse af tjenesternes opgaver."
§ 18. Overtrædelse af § 16 straffes efter straffelovens § 114, stk. 2.	7. I § 18, <i>stk. 1</i> , ændres "§114, stk. 2." til "§114d".
	8. § 20, ophæves.
	§ 2
	1. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.